

HUKUK
ÖZİŞİK
NOTLAR 1996

DEVLET TEORİSİ GÜZ VİZE

İletisim : 0505 346 19 98

@ozisikhukuknotlar

Bizi Tercih Ettiğin İçin **TEŞEKKÜR EDERİZ**

“Bir hükümetin en temel amacı hükmetmek ya da korkuyla baskı altında tutmak, zorla itaat sağlamak değil, insanların korku duymadan özgürce yaşamasını sağlamaktır.”

Spinoza

Shopier Mağazamız Üzerinden
2/3/4/6 Taksitle
Alışveriş yapabilirsiniz.

OZISIKHUKUKNOTLAR

İnstagram Üzerinden Bizi Takip Edip
Merak Ettikleriniz Hakkında Soru
Sorabilirsiniz Teşekkür Ederiz. !

DEVLET TEORİLERİ

DEVLETİN DOĞUŞUNA İLİŞKİN TEORİLER

Devletin ne zaman ortaya çıktığına dair kesin bir tarih belirlenememektedir. Ama geçmişten bu yana birçok düşünür devlet neden, nasıl ve ne zaman ortaya çıkmıştır sorularına cevap aramıştır.

İlk çağdan itibaren düşünürler ideal yönetim şekli ne olmalı sorusunu da sormuşlardır. İlk çağ filozoflarından Platon ve Aristoteles'in eserlerinde ideal yönetim düzeninin nasıl olması gerektiğine ilişkin açıklamalar yapılmıştır.

1. Aile Teorisi

- Bir kısım düşünür devletin doğuşunu aile teorisinin söylemlerine benzer söylemler ile açıklamaya çalışmışlardır.
 - Özellikle ataerkil ailelerin büyümesiyle devlet oluşmuştur görüşünü benimsemişlerdir. •
- Monarşik devlet yapısını açıklamakta aile teorisi işe yarayabilir. Çünkü monarşilerde tek

bir monark ve ona bağlı tebaa vardır.

Örnek: Tevrat'ta da İsrail Devleti'nin küçük bir aileden büyüyerek oluştuğu yazılmıştır.

Robert Filmer: İlk kral Adem'dir. Daha sonra gelen krallar, krallık otoritesini veraset yoluyla Adem'den devralmışlardır. İnsanların çoğalmasıyla da devlet oluşmuştur. (John Locke kitabında Filmer'i eleştirmiştir.)

- Aile teorisine göre, babanın aile içindeki otoritesi kralın ülke içerisindeki otoritesinin çekirdeğidir. Nasıl aile içinde babanın gücüne ve korumasına ihtiyaç varsa ve babaya itaat ediliyorsa ilk ortaya çıkan devletlerde de güçlü olan yöneticiye itaat edilir.
- Devletin nasıl oluştuğunun ispat edilmesi zor bir konudur. Sadece aileler üzerinden ya da ailelerin büyüyerek devleti oluşturduğunu söylemek de eleştirilere açıktır. Çünkü devlet yapısı teşkilatlanmış bir yapıdır. Yöneticinin devlet içerisindeki sorumluluk ve otoritesi babanın aile üzerindeki otoritesinden çok daha geniştir. Baba sadece çocukları koruyup kollamakla görevli iken yöneticinin sorumlulukları devlet içinde daha başkadır. Örneğin savunma, kamusal hizmetlerin sağlanması vb.

2. Sosyal Sözleşme Teorisi

- Devletin doğuşunu sosyal sözleşmeye dayandıran görüştür.
- Günümüz modern devletini diğer teorilere göre daha çok etkilemiştir. Çünkü sosyal sözleşmeciler egemenliği açıklarken üstün kudretin halktan geldiğini söylemişlerdir.

İnsanların bir araya gelerek çeşitli sebeplerle toplumsal sözleşme akdettiklerini ve böylelikle devletin oluştuğunu söyleyerekten aslında üstün kudretin, yönetim gücünün halkta olduğunu söylemektedirler.

Örnek: Bir anayasa yapımı gündeme geldiği zaman sosyal sözleşme yapılıyor denir.

- Devletin doğuşunu insanın akıl ve iradesine indirmiştir. Çünkü dini referans yapmamıştır. Eski zamanlarda yöneticinin otoritesinin tanrıdan geldiğine olan inanç; ister dini lider olsun, ister dünyevi lider olsun tanrının yeryüzünde gölgesi ve yönetici sınıfın kanı kutsal olarak görülürken toplumsal sözleşmeyi savunan düşünürler insanların bir araya gelerek devleti oluşturduğunu söylemişlerdir.
- Bu düşünürler laikliğe giden süreçte etkili olmuşlardır. Devletin doğuşunu seküler bir dille açıklamışlardır.
- En ünlü düşünürleri: J. J. Rousseau, John Locke, Thomas Hobbes (Üçünün de söylemleri kendi içinde tutarlıdır.)

- Toplumsal sözleşmecî düşünürlerin ortak noktaları devlet oluşmadan önce insanların tabiat hâlinde (doğal hâlde) yaşadıklarına olan inançlarıdır.

Kimine göre bu tabiat hâli çok özgür olunulan, herkesin birbiriyle eşit olduğu, mutlu ve refah bir dönemken kimine göre bu dönem kargaşanın hâkim olduğu, insan hayatının kötü ve sefil olduğu bir dönemdir.

- Toplumsal sözleşmecî düşünürlerden bir kısmı (**Hugo Grotius** gibi) tabiat hâlini gerçekten yaşanmış bir dönem olduğuna inanmışlardır.

Hugo Grotius: Bir sosyal sözleşmecî düşünürdür. Sosya sözleşme ve doğal hâli gerçekten yaşanmış bir tarihi vaka olarak değerlendirir. Her toplumun farklı dönemlerde de olsa, kendi koşulları içerisinde de olsa sosyal sözleşme yaparak devletlerin oluşturulduğunu savunmuştur.

- Yine düşünürlerin ortak görüşlerinden biri insanlar farklı gerekçelere göre bir araya gelmişler ve yönetimi bir sosyal sözleşme yaparak bir kişi, kurul ya da bizzat toplumu oluşturan herkese devretmişlerdir.

Böylelikle sosyal sözleşmeden sonra da yönetimi oluşturmak için bir siyasal sözleşme akdetmişlerdir. (Düşünlere göre değişiyor.) Bu siyasal sözleşmeyle de topluluk kendisini yönetme yetkisini kişi, kurul ya da topluluğun bütününe (Rousseau'da olduğu gibi) devretmişlerdir.

- Düşünürler sosyal ve siyasal sözleşme ile oluşan yeni yönetim yapısında da farklı yönetim düzenlerinin ortaya çıktığına inanmışlardır.

Örnek: Hobbes monarşik bir yönetim düzeninin ortaya çıktığına inanmıştır. Locke ise günümüz parlamenter sisteminin de temeli olan bir yönetim düzeninin ortaya çıktığına inanmıştır.

- İlk çağda dahi sosyal sözleşmeyi anımsatan düşüncelere sahip filozofların var olduğu söylenebilir.

Aydınlanma çağıyla bu düşünürlerin sayısı artmıştır. Ancak Orta Çağ'da da sosyal sözleşme düşüncesini savunan yazarlar vardır. Bunlardan biri **Marsilius Pataurus (Padovalı Marsilius)**' dur.

Padovalı Marsilius: Dönemine göre aykırı düşüncelere sahip birisidir. Ona göre insanlar emniyetlerini sağlayabilmek için bir araya gelmişlerdir ve siyasal toplumu oluşturmuşlardır. Bununla birlikte her bir insanın o topluluğun kurallarına ilişkin oy hakkı bulunmaktadır. Dolayısıyla hangi kuralın o topluluk için iyi ya da kötü olduğuna

ilişkin karar vermeye topluluğa mensup herkesin hakkı vardır.

Yine Padovalı Marsilius'a göre halk hükümdara egemenliğini devretmiş değildir. Eğer hükümdar kendisine verilen yetkiyi amacına uygun kullanmazsa toplum ondan yönetme yetkisini geri alabilir. Dolayısıyla yönetici sadece bir araçtır.

- Aydınlanma çağıyla düşünürlerin sayısı artmıştır. Çünkü Orta Çağ'da özellikle Avrupa'da dini iktidarlar ile dünyevi iktidarlar arasında son söz söyleme yetkisinin kimde olduğuna ilişkin bir güç mücadelesi vardı. Ruhban sınıfı ilk dönemlerde Kürialist (Kilise taraftarı) görüşü savunuyordu. Çağın sonlarına doğru dünyevi otoritenin yönetim yetkisine sahip olduğu ve bu otoritenin dini otoritenin onayına gerek olmadığını savunan materyalist görüş taraftarları artmıştır.
- Bu teoriyi savunan düşünürlerin bir kısmı egemenliğin hükümdara ait olduğu ve aslında sosyal sözleşmeden sonra halkın yönetim yetkisinin bir daha geri almamak üzere yöneticiye devrettiğini savunurken (Hobbes gibi) bir kısmı da yönetme yetkisinin amacına uygun kullanılmadığı takdirde halk tarafından geri alınabileceğini savunmuştur.

Dolayısıyla Yeni Çağ'a giden süreçte emperyalistleri de sayısının artmasıyla bu teori daha fazla savunulur hâle gelmiştir. Aynı zamanda aydınlanma çağında insan aklına olan güven artmıştır.

- Sosyal sözleşme teorisine eleştiri: Sosyal sözleşmeciler düşünürlerin iddia ettikleri gibi insanların önce bir tabiat hâlinde yaşadıkları, daha sonra sosyal sözleşme ve siyasal sözleşme akdederek siyasal toplumları oluşturduklarına ilişkin bilimsel bilgiler bugün itibarıyla mevcut değildir.

Ancak sosyal sözleşme düşüncesi devlet teorisi alanında bazı olumlu katkılar da sağlamıştır. Örneğin Locke gibi bir kısım düşünür insanların doğal hâlde doğuştan bazı doğal haklara sahip olduklarını, insanların kendi iradeleriyle sözleşme yaptıklarını ve devleti oluşturduklarını savunmuşlardır. Böylece devletin kuruluşunu insanın akıl ve iradesine indirgemişlerdir.

Yine devlet insan iradesiyle kurulduğu için insan iradesine tabi olması gerektiğini savunmuşlardır. Bir kısmı doğal hakları korumak amacıyla devletin oluştuğunu, yönetimin oluştuğunu dolayısıyla yönetimin görevi doğal hakları korumaktır demişler. Böylelikle devlete görev yüklemişlerdir ve devlet iktidarını sınırlandırma taraftarı olmuşlardır. Çünkü devlet bir amaç üzerine kurulmuştur. Bu amacına riayet etmiyorsa insanların devlete itaati artık son bulabilir. İnsanların devlete direnmesi de meşrudur. Böylelikle sınırlı devlet anlayışının teorisyenliğini de yapmışlardır.

Thomas Hobbes:

- Devletin doğuşunu açıklarken insana ilişkin özelliklerden yararlanmıştır.
 - Bir İngiliz filozoftur. İngiltere'de iç karışıklıkların hâkim olduğu bir dönemde yaşamıştır. Belki bu yüzden görüşleri monarşik yönetimleri, despotik yönetimleri destekleyecek görüşlerdir. Çünkü güçlü bir otorite arayışında olmuştur.
 - Ona göre insan bilgiyi ancak hisleriyle edinebilir. Dış alemdeki olaylar hisler ile şekiller ve renkler olarak insanın algısına yansır. Bu yansıma ile insanın asabı oluşur. Bu hareket de kalbe zevk veya elem olarak yansır. Böylelikle insanda sevgi veya nefret duygusu oluşur. Sevginin en kuvvetlisi nefsin korunmasıdır. En olumsuz duygu ise ölüm korkusudur.
 - İnsanlar doğal hâlde yaşarlarken kendilerine mutluluk veren, nefsin korunmasına yönelik şeyleri elde etmeye çalışırlar; acı verecek şeyleri de yok etmeye çalışırlar.
 - Doğal hâlde yaşarken herkes eşittir. Tabiat hâlindeyken mücadele vardı ve insan ömrü uzun değildi. Ama aynı zamanda insan akıllı bir yaratıktır. Bu olumsuz tabiat yaşamından çıkılması gerektiğine kanaat getirmiştir. Bu tabiat kanunları ile gerçekleştirilir. (Doğal hukuk düşüncesi)
- Hobbes'a göre insan aklının emrettiği şey tabiat kanunudur. Ve yine ona göre insan akli bu kargaşa ortamından çıkılmasını emretmiştir. Dolayısıyla ilk tabiat kuralı " barışı ara " kuralıdır. Ve şu ünlü sözü söylemiştir: İnsan insanın kurdudur.
- Ona göre insanların bir araya gelip sosyal sözleşme yapabilmeleri için sahip oldukları bütün haklarından ve her şeylerinden vazgeçmeleri gerekir.
- Ve yine bir diğer tabiat kanunu Ahde Vefa ilkesidir. Çünkü insanlar bir sözleşme akdettiklerinde bu sözleşmeye uymalarını sağlayacak bir kurala ihtiyaç vardır. Bu da ahde vefadır.
- Ona göre insanların sosyal sözleşmeye uymasını sağlayabilmek için oldukça güçlü insanları emniyet altında tutacak bir kuvvete ihtiyaç vardır. Bu kuvvet de bir meclis veya kişidir. Leviathan'dır.

Bu leviathan o kadar güçlüdür ki insanların emniyetini sağlayabilmektedir. İnsanları kendisinin çıkardığı kurallara uymaya tâbi kılabilir ve düzeni sağlamıştır.

Böylelikle insan siyasal toplum içine dahil olmuştur ve daha düzenli bir yaşam sürer hâle gelmiştir.

- Herkes sahip olduğu her şeyden vazgeçtiği için üstün güç hariç herkes eşittir.

Bütün insanlar tebaa olarak yöneticinin kurallarına uymak zorundadır. Yöneticiye itaat ile yükümlüdür. Çünkü o, insanlara düzeni vermiştir.

Tek bir kurala insanoğlunun itaat yükümlülüğü yoktur. Eğer yönetici idam cezası verir ve cezanın infazını bizzat kişinin kendisinin yapmasını isterse buna uymak zorunda değildir.

- Herkesin her şeyini devrettiği üstün güç sözleşmenin tarafı değildir. Sözleşmeye uymakla yükümlü değildir.
- Sözleşme ile insanlar sahip oldukları bütün haklardan vazgeçerken geri dönüşü olmayan bir şekilde vazgeçmişlerdir. Yönetici kendisine verilen yetkiye uygun hareket etmezse yetki geri alınamaz.

John Locke:

- İngiliz bir filozoftur. 1600'lü yıllarda yaşamıştır.
- O da doğal hâl varsayımından yola çıkmıştır. Ancak onun kuramında doğal hâl Hobbes'unki kadar karamsar bir tablo göstermez.
- İnsanlar doğal hâlde eşit, özgür bir şekilde yaşam sürmekteydi. Aynı zamanda insan akıllı bir yaratıktır. Ancak yine birtakım sebepler insanın sosyal sözleşme yapıp siyasal topluma geçmeye yönlendirmiştir.
- İnsanlar tabiat kanunlarına, doğal haklara sahiptir. En temel doğal hak yaşamını devam ettirme ve hayata ve hürriyete yönelecek saldırıları cezalandırma hakkıdır.

Ancak bazıları insanların doğal haklarına saldırıda bulunabilir. Bu doğal hâldeyken de böyle olmuştur, medeni topluma geçildiğinde de böyle olmuştur.

Ama insan kimi zaman cezalandırmayı ölçülü olarak yerine getiremez. Çünkü doğal hâldeyken devlet teşkilatı yoktur. Dolayısıyla ölçülü olup olunmadığını belirleyecek yargıç ve yasalar yoktur.

Cezalandırma hakkının ölçülü kullanılmamasından dolayı karışıklık ortaya çıktığından insanlar doğal hâldeyken mutlu olsalar dahi sosyal sözleşme yapıp siyasal topluma

Notun Devamı İçin ...

ozisikhukuknotlar ▾

72
gönderi

9.897
takipçi

2.398
takip

☆ ÖZİŞİK KIRTASIYE ☆
Hukuk Hizmeti
⚖️ **Hukuk Fakültesi Ders Notları Bilgi & Sipariş** ⚖️
💎 DM & Whatsapp 💎
🔻🔻 **Shopier Magaza Siparis Linki** 🔻🔻
🔗 shopier.com/Ozisikkirtasiye

**DERS NOTLARINI
SİPARİŞİ İÇİN
ULAŞABİLİRSİNİZ**